GAZETA KRAKOWSKA

Nro. 53.

W NIEDZIELĘ DNIA 1. LIPCA 1804.

Z Wiednia d. 23. Czerwca.

J. C. K. Mość raczył pensyonowanego kapitana, Sobestyana Steinberg, przez wzgląd na iego 30 letnią służbę i okazaną odwagę w ostatniey francuzkiey woynie, godnością ślachectwa z całem iego potomstwem nayłaskawiey zaszczycić.

Z Pragi nadeszła tu smutna wiadomość, że tam d. 8 t. m. o 20 minutach na godzinę pierwszą po południu, wdowa Xżna Parmeńska Marya Amaliia, z domu Arcy Xżna Austryi, pożegnała się z tym światem. Rodziła się d. 26 Lutego 1746 i dopiero 58 rok liczyła.

Od 1 do ostatniego Maia weszło do portu tryestskiego 283 okrętow większych. Pomiędzy temi znaydowało się 219 pod austryacką banderą, 36 pod papiezką, 11 pod neapolitańską, 2 pod duńską, 2 pod amerykańską, 1 pod rossyyską, 1 pod hiszpańską, 5 pod raguzańską. a 6 pod turecką.

Z Jarosławia d. 12. Czerwca.

W niedzielę 10. t. m. podczas samey summy zawaliła się wieża kościoła farnego w Jarosławiu; część iey wielka przebiła sklepienie nie daleko drzwi w kościele z takim impetem, że zabiwszy nie mało ludzi, zawaliło się sklepienie do grobu, i tam ludzi wraz z gruzem i ławkami pochowało. Reszta wieży zasypała uciekaiących w kruchcie, gdzie stos gruzu na 15 łokci wysoki przykrywa zgniecionych żebraków i inne osoby, może w liczbie 100, które uciekaiąc tam się napchały. Uszło rannych blisko 50, z których większa część umrze; pochowano iuż trupow wydobytych z grobu 34, a kruchta nienaruszona ieszcze. Można rachować, że ten przypadek ubił ludzi i dzieci przeszło 150. Na nieszczęście część wieży rozłupaney i część sklepienia wiszącego grozi bliskim upadkiem, nie można przeto ratować tych, których ięczenia przez dwa dni z pod gruzow słyszano. Jakoż część wieży wczoray znowu upadła.

Z Dorpatu d. 20. Maia.

Nasza szkoła główna miała znakomite szczęście bydź odwiedzoną od swego założyciela Nayiaśnieyszego Imperatora Alexandra I. W orszaku iego znaydowało się 2 ministrow stanu, prezydent akademii umieiętności &c. Nowosilcow, i Xżę Adam Czartoryski, marszałek hrabia Tolstoy, jenerał naczelny Suchtelen, jenerałowie adiutanci hrabia Liewen i Xżę Wołkoński, &c. tudzież inflantski gubernator jenerał Buxewden i radca kraiowy Siewers. Monarcha przybył o godzi: 8 pod wieczor przy okrzykach radości licznie zgromadzonego ludu na rynku. Wszyscy professo-

rowie czekali go na wschodach domu, do którego wysiadł. W krótce miał teraźnieyszy rektor, radca stanu professor Balke, honor powitać z 5 dziekanami Nayiaśnieyszego Monarchę i prosić aby raczył odwiedzić szkołę główną. Niebawnie udał się Monarcha pieszo do szkoły główney z swoim orszakiem i deputacyą z professorow. Tu na wielkiey sali czekali na niego wszyscy professorowie z uczącą się młodzieżą. Rektor powitał go mową francuzką, na którą raczył łaskawie odpowiedzieć. Potem przedstawieni mu byli wszyscy professorowie. Dyrektor biblioteki professor Morgenstern, pokazał J. J. Mści bibliotekę, potem udał się do sali fizycznych apparatow, oglądał wszystko z naywiększą bacznością i pochwalił. Professor woienney sztuki, major baron Elsner pokazał J. J. Mości wzor szańcu i kopuły anatomicznego gmachu. Nakoniec zwrocił się ieszcze raz do biblioteki i poznał darowane od W. Xcia Konstantego szkole głowney xiążki. Wszystko podobało się Monarsze i kontent był z postępu szkoły. Stamtąd udał się otoczony swoim orszakiem, professorami i licznie zgromadzonym ludem do katedralnego kościoła, obeyrzał go, równie iak dom anatomiczny. W wieczor całe miasto było przepysznie oświecone. Radca nadworny i professor fizyki Parrot był o godzinie 10 w wieczor do J. Imp. Mci wezwany, z którym przeszło godzinę rozmawiał. Studenci na usilną prożbę trzymali straż honorową przed Monarchą. — Nazaiutrz z rana udali się wszyscy professorowie do ministrow Nowosilcowa i Xcia Czartoryskiego, iako opiekunow nauk, potem przypuszczeni byli przed Monarchę, i podziękowali mu za łaskawe odwiedzenie szkoły głowney. Po przypatrzeniu się obrotom woyskowym, wyiechał stąd Nayiaśnieyszy Monarcha przed południem. Wszystkich towarzyszą mu serca, i bytność tu iego w wieczney pamięci zostawać będzie. Rektora udarował brylantowym pierścieniem. — Wszędzie podrodze zostawia ślady oycowskiey dobroci. Na drodze z Petersburga spadł postylion z konia i koło przeiechało mu nogę; natychmiast kazał Monarcha stanąć i sam był o niego troskliwy. Nie tylko udarował go 500 rublow, ale półtory godziny czekał, poki przodem iadący chirurg nie przybył do opatrzenia go. Podobny przypadek trafił się i drugiemu postylionowi, który takieyże doznał łaski. Tak piękny przykład Monarchy, sprawił, że pan iednego z nieszczęśliwych postylionow, uwolnił go od poddaństwa.

Z Petersburga d. 4. Czerwca.

Odprawiwszy Imperator Jmć w Dorpacie rewiią regimentu Rewelskiego muszkietierow, stoiącego tamże obozem, wyiechał o godzinie 11, a dnia 31 Maia o 11 przed południem powrócił szczęśliwie do tuteyszey stolicy.

Oświadczył Imperator Jmć wdzięczność swoię wielkiemu Xiężęciu Konstantynowi, tudzież ukontentowanie swoie jenerałowi majorowi Jankowiczowi, i wszystkim officyerom regimentu gwardyi konney, a to za rewiią odprawioną d. 1 t. m. Każdemu zaś żołnierzowi niższego stopnia kazał dać po 1 rublu, a unterofficyerowi po 5 rubli.

Dnia wczorayszego odprawił Imperator Jmć rewiią regimentu Petersburskiego granadyerow, i na znak ukontentowania swoiego, kazał dać każdemu żołnierzowi niższego stopnia po 1 rublu.

List z miasta Moskwy pod dniem 23 Maia pisany donosi, iż Pani Garnerin, i iedna dama Rossyyska puściły się w balonie, pomimo niepogody; znaydowały się w niemałym niebespieczeństwie, lecz nieutraciły bynaymniey przytomności, umysłu, i nie miały żadnego przypadku. Wzbiły się zaś do wysokości 900 sążni.

Z Paryża d. 12. Czerwca.

D. 10 t. m. o godzinie 4 z rana zapadł nakoniec wyrok sądowy względem spiskowych. Moreau nie ieſt na śmierć skazany, tylko na 2 letnie więzienie w własney wsi Grosbois, skąd mu nie wolno będzie nigdzie wyieżdżać. Mowią iednak, że i ta kara będzie ieszcze złagodzona, i że będzie mianowany marszałkiem i jeneralnym rządcą wyspy Francuzkiey.

Oto ieſt urzędowy wypis z Xięgi sądowey:

W niedzielę d. 21 *Prair.* (10 *Czerwca*) o *godzinie* 4 *z rana.*

Sąd kryminalny po 20 godzinnym naradzeniu wydał wyrok skazuiący.

1. *Na śmierć:*

Georgesa Cadoudala, Bouveta de Lozier, Rouſſiiona, Ruchella, Armanda Polignac, d'Hozier, de Riviere, Ludwika Ducorps, Pikota, Lajolais, Coſtera St. Victor, Devilla, Armanda Gaillarda, Joyaulta, Burbuna, Lemerciera, Lelana, Cadudala, Merilla i Rogera.

2. *Na 2 letnie więzienie:*

Jenerała Moreau, Juliusza Polignac, Leridana, Rollanda i dziewczynę Hizay.

3. *Za niewinnych uznani:*

Wiktor Couchery, David, Hervé, Lenoble, Rubin la Grimaudiere, Noel Ducorps, Datry, Even, Troche Oyciec i syn, Monnier i iego żona, Denand i iego żona, Verdet, Spin, Dubuiſſon i iego żona, Caron, Gallais i iego żona.

Denand z żoną, Dubuiſſon z żoną i Verdet odesłani są do domu poprawy.

Nim kryminalny sąd przyſtąpił do powyższego wyroku, pytał ſię każdego z oskarżonych czyli nie ma ieszcze co przydać do swey obrony? Armand Polignac oświadczył, iż chętnie ofiaruie życie swoie, aby tylko brat iego młodszy Juliusz przy życiu był zachowany, i prosi sądu o łaskę dla niego. Georges oświadczył ieszcze: iż przybył iedynie do Francyi służyć sprawie Burbonow. Moreau podał ieszcze prezydentowi na oſtatnim poſiedzeniu swoie uwagi na piśmie. Coſter St. Victor zawołał: "Sędziowie! Moie życie ieſt w waszych rękach; powtarzam, iż ieſtem niewinny; będziecie mnie sądzić, lecz pamiętaycie, że was także Bog będzie sądził!" Obrońca Monniera wyraził ieszcze: Noel Ducorps, który był u Monniera poymany, powiedział: " że odmiana rządu była z Bonapartem umowiona, że on dobrze o tem spisku wiedział, &c. Prezydent odrzucił tak śmieszną wymowkę, i napomniał obrońcę do porządku.

Angielski kapitan Wright nie ieſt wcale w tey sprawie umieszczony i był od sądu tylko iako świadek pytany.

Nim zapadł wyrok na Moreau była wprzod wielka rada w St. Cloud. Obronne mowy iego są w wielkiey ilości wydrukowane. Im bardziey zbliżał ſię czas iego wyroku, tem więcey pomnażała ſię niespokoyność publiczna; cały dzień poprzedni o niczem tylko o nim mowiono. Natłok ludzi był nadzwyczayny około pałacu sądowego, i z tego powodu pomnożono wieczorem ſtraże. Bardzo wiele ludzi czekało całą noc na wyrok, i gdy ten wszędzie ogłoszony był, chodziły po mieście patrole. W całey tey sprawie mieli oskarżeni 29 obrońcow. Moreau procz Bonneta miał przydanych sobie ieszcze od sądu 3 adwokatow.

Prefekt policyi Dubois oznaymił zaraz d. 10, iż poki toczyła ſię sprawa spiskowych, każdy miał wolny przyſtęp do sądu kryminalnego, aby słyszał spory i wolno mogł o nich zdanie swoie dawać; ale odtąd kiedy iuż wyrok ogłoszony zoſtał, nikt iak daw-

waley nie ma przystępu do pałacu sądowego.

Francuzka armiia w Hanowerze nie będzie powiększona, wydano owszem rozkazy, aby woyska francuzkie ustąpiły z Meppen i innych neutralnych okolic. O ustąpieniu z Hanoweru nie ma z resztą żadney wzmianki.

Z Kale przybyło znowu pomimo baczności Anglikow 50 statkow, pomiędzy któremi znaydowało się 10 szalup, szczęśliwie do Boulogne zawinęły.

Korsarz Wenera z Nantu zabrał 3 masztowy angielski okręt, płynący z Jamaiki z osadowemi płodami i do portu Nantu przyprowadził.

W Lyonie dał się czuć wielki niedostatek pieniędzy, i mogł był tamteyszemu handlowi bydź szkodliwy, zwłaszcza gdy następuie zbior iedwabiu i iarmark w Beaucaire; ale na przełożenie prefekta i handlowey izby lyońskiey, minister publicznego skarbu nakłonił rządcow francuzkiego banku, aby przez 4 miesiące nie żądali od swoich korrespondentow w Lyonie gotowych pieniędzy. Bank zalecił nadto swemu agentowi, aby w czynnościach swoich nie używał tylko kupieckich papierów.]

Oprocz jenerała Lecourbe wyiechał także ztąd spieszno jenerał Macdonald.

Z warsztatu nantskiego spuszczono znowu 1 fregatę o 42 armatach.

Senatorska kommissya osobistey wolności, ustanowiona uchwałą 18 Maia, składa się z senatorow Lenoir, Laroche, Boissy d'Anglas, Emery, Abriala, Vernier, Sers i Vimara,

Monitor umieszcza następuiący wypis z depeszy jeneralnego rządcy Martyniki pod d. 16 Lutego 1804.

"Kommodor Hoode używa całey swoiey siły morskiey na blokowanie Martyniki, a małemi statkami, których ma bardzo wiele, stara się podchodzić odosobnione mieysca tey wyspy; ale iego blokada, rownie iak wycieczki mało mnie obchodzą. Jedna galiota iego zatopioną została z batteryy przylądka Salomonowego, na którey zginęło 37 ludzi i 3 officyerow. W nocy d. 7 Lutego zgromadziły się wszystkie nieprzyiacielskie szalupy, chcąc w 500 ludzi uderzyć na mały oboz założony w Ceron. Pierwszy posterunek składaiący się z 240 maytkow rzucił się na nieprzyiaciela, zabił porucznika dowodzącego tą wyprawą, 1 officyera, 2 sierżantow i 8 do 10 maytkow, a przynaymniey 40 ich ranił. Gdyby kompania 84 półbrygady i kompaniia narodowey gwardyi były mogły na czas zdążyć, to iest gdyby nieprzyiaciel naymnieyszy był czynił opor, tedy żaden z iego ludzi nie byłby uszedł; z naszey strony nikt nawet rannym nie był. Usiłowanie Anglikow d. 9 Lutego przeciw ięzykowi Dunkierki nie było szczęśliwsze. Z dobrego sposobu myślenia woysk i mieszkańcow Martyniki zupełnie iestem kontent. Kolorowi ludzie okazuią się także bydź godnemi opieki rządowey. Na tych Antillach mamy tu niektórych chorych; ale liczba ich w porownaniu z pustoszeniami, iakie zaraza w osadach angielskich czyni, iest niczem.

Podp. *Villaret.*

O utrzymaniu spokoyności na północy nie ma iuż wątpliwości.

Podług dzisieyszego Monitora następuiący senatorowie otrzymali senatorye: Lamartillier senatoryą Agen, Casabianca Ajaccio, Lemercier Angeru, d'Abboville Besansonską, la Boissiere Bourges, Kellerman Kolmaru, François de Neufchateau Dižońską, Morard de Galles Limoges, Lecoulteux Cantellen Lyońską, Bertholet Montpellieru, Vimar Nacyi, Dubois-Dubais Nicei, Lacepede Paryzką, Lespenasse de Pau, a Garan Colon Riomu.

Rząd postanowił nowy mundur dla naszych maytkow, który ma się składać zgranatowey kurtki, takichże pantalonow, czerwoney kamizelki, okrągłego kapelusza i czarnego halsztuka.

Kapitan hiszpańskiego okrętu, Matki Boskiey Rożaúcowey, który w 10 dni z St. Andero do Dieppy d. 7 t. m. przybył, powiada, iż krotko przed iego odpłynieniem krążące angielskie okręty w odnodze Biskayskiey attakowane były od francuzkiey dywizyi okrętów, i dodaie, że Anglicy byli pobici, zabrano im 2 fregaty i 1 lugra.

P. Nauche prezydent galwanicznego towarzystwa, młody uczony padł nieszczęściem ofiarą swey gorliwości do nauk. Spalił się w tych dniach flaszą fosforu, którego do swych doświadczeń używał.

W Marsylii obchodzono także po 14 latach z wielką okazałością processyą w dzień Bożego Ciała.

Z Barfleuru piszą pod d. 7 Czerwca: " Nieprzyiaciel bombarduie do nas od godziny 4 z rana. Nasze armatne szalupy i batterye daią potężnie ognia; wiele kul dosięga angielskich fregat, nawet iedna bomba na nie padła. Spodziewamy się w krotce przymusić ie do cofnięnia się na przestrzenią morza. Mężczyzni, niewiasty i dzieci wszyscy okazuią nadzwyczayną nieustraszonność. „

Morderstwa na St. Domingo, gdzie przeszło 500 wyrznięto białych, wzywaią zemsty, mowi iedno tuteysze pismo, która chociaż się odwlecze, nastąpi pewnie.

Z Lubeki przybył tu tamteyszy senator Rodde.

Z Londynu d. 8. Czerwca.

Od nieiakiego czasu rozchodzą się różne pogłoski o stanie zdrowia królewskiego, nic iednak ieszcze o tem nie oznaymiono parlamentowi. Z tem wszystkim ieżeliby okoliczności zdrowia wymagały koniecznie, aby Król Jmć usunął się od natężaiących zatrudnień, tedy takie przedsięwzięte zostaną środki, iż publiczność zupełnie będzie zaspokoiona.

P. Pitt. miał ostatniego piątku audyencyą u Xięcia Wallii w Carlthonsouse, na którey oświadczył mu, iż lekarze radzą, aby J. K. Mość dla zupełnego wyzdrowienia używał spokoyności i zupełnie usunął się od interessow. Pytał się oraz Xcia iak dalece zezwoli na środek, aby J. K. Mość uwolnić na czas nieiaki od ciężaru zatrudnień rządowych. Xżę odpowiedział, że nie iest dobrze wiadomy zdrowia Króla Jmć i ze nie może pierwey dać odpowiedzi, poki się z swemi przyiaciołmi nienaradzi. Jakoż było potem naradzenie u Margrabiego Buckinghama, i wszyscy zgodzili się, że Xiążę Jmć nie może przystać na żądanie P. Pitta', poki nie będzie dokładnie uwiadomionym o stanie zdrowia Króla Jmć i żeby żądał na pismie od lorda kanclerza w tey mierze obiaśnienia. Lord kanclerz udał się w tym celu w niedzielę do Xcia Wallii oddał mu rapport ztwierdzony podpisami lekarzy o stanie zdrowia J. K. Mci, i oraz zdanie otaczaiących go osob, które się zgadza z oświadczeniem P. Pitta. Na tem dotąd stanęły rzeczy. Tym czasem rozeszła się iuż pogłoska o zaprowadzić się maiącey regencyi. Margrabia Buckingham miał w tey mierze dwa naradzenia z lordem kanclerzem odprawić. Inni zapewniaią, że PP. Fox i Grey zanieśli iuż we wtorek odpowiedź Xcia Wallii P. Pittowi. Więc nie potrzebaby iuż było tylko zezwolenia krolewskiego,

Naradzenie, które PP. Fox i Grey z P. Pittem we wtorek odprawili, trwało półtory godziny, i miało się nietylko okoliczności zdrowia krolewskiego i regencyi, ale też propozycyi pokoiu dotyczyć,. które tu P. Le-

wingston uczynił. Papiery poskoczyły zaraz o 1 od sta. P. Lewingston, który od pierwszych członkow oppozycyi ustawicznie iest na obiady proszony, dopiero d. 30 t. m. do Paryża odiedzie.

Słychać, że wyprawa do przylądka Dobrey nadziei ieszcze będzie odłożona, a ministeryalna iedna gazeta mowi nawet, że iuż wcale nie nastąpi.

Rossyyski goniec przybył tu we wtorek z depeszami, poczem zebrała się zaraz gabinetowa rada.

Xżę Jorku miał we wtorek naradzenie z P. Pittem i lordem Hawkesbury.

Ambassador Rossyyski hrabia Woronzow opuści w tym miesiącu Angliią.

Duński poseł miał we środę naradzenie z lordem Harrowby.

Krol Jmć przeieżdza się codziennie powozem. Towarzyszą mu Krolowa, Krolewny i Xżę Kambridgi. We środę dawał Król Jmć prywatną audyencyą, na którey znaydowali się lord kanclerz, hrabia Camden, lordowie Harrowby, Hawkesbury, P. Arbuthnot &c.

O stanie ludności przylądka Dobrey nadziei, pod czas oddania go hollendrom przez jenerała Dundasa, przywodzą nasze pisma następuiące szczegóły: Europeyskich obywateli, hollenderskich urzędnikow, plantowników i dzierżawcow było 6890, niewiast ich 4761, dzieci ich oboiey płci 13127, europeyskich służących 482, ochrzczonych Hottentow 30, niewolnikow płci męskiey 20,960, płci niewieściey 9169, dzieci ich 5720. Hottentotow 7375, koni 49,778, rogatego bydła 225,635 sztuk, owiec 1 mill. 490,880 sztuk, piwnic winnych 2856.

Wschodnio-indyyskie nasze woyska będą 10 nowemi regimentami Seapoiow powiększone.

Do naszego posła w Wiedniu, Artura Paget, wysłano posłańca stanu z depeszami.

D. 6 zrana słyszano tu znowu mocne strzelanie z armat w okolicach Boulogne, które zdaie się pochodzić z ćwiczeń artyleryi francuzkiey. Większa część naszey eskadry przed Boulogne powrociła pod nasze brzegi.

Pisma nasze donoszą pod artykułem ze Sztetyna, że rząd pruski zmnieyszył opłatę przewozową od 1½ talara do 3½ zł. pol. od centnara angielskich towarow.

Z Plimutu wypłynął d. 4 szwedzki okręt, który tam w Październiku skołatany przybył, zupełnie zreparowany, z znacznemi podarunkami dla Deia Tunetańskiego.

Za zboże wprowadzone od 13 lat do Anglii, zapłacono podług urzędowego rachunku 30 mill. f. szt. (1200 mill. zł. pol.)

Jak tylko P. Pitt wszedł znowu do ministerym, uznał P. Wilberforce za pomyślny moment do ponowienia swego wniosku względem zniesienia handlu niewolnikow. Kupcy Liwerpolu i właściciele plantacyy w zachodnich Indyach podaią prośby do parlamentu przeciw temu wnioskowi. P. Wilberforce obstaie atoli mężnie przy swoim wniosku, i żądał wczoray w niższey izbie, aby bil iego powtórnie był odczytany. — *Lord Temple* uważał, iż położenie właścicieli plantacyy nader niebespieczne nadal będzie, ponieważ tameysi Murzyni oburzyć się muszą, iż oni iedni na wieczną niewolą są skazani. — *P. Pitt* wyśmiał twierdzenie, iż dla szczególnieyszey miłości do będących iuż niewolnikow, potrzeba im nowych dostawiać. — *Lord Castlereagh* utrzymywał, że handel niewolnikami iest iednem z złego, które się do powszechnego systematu tak dalece wcieliło, że bez niebezpieczeństwa nie może bydź oderwanym. Profit zacnego mowcy wnoszącego ten bil, aby mu

powiedział, czyli mniema potem co iuż dawniey w tey materyi powiedziano, że ten bil przyiętym bydź może. Dodał, że iest przeciwny wszelkiey polityce, wcale nie potrzebny i szkodliwy dla plantownikow. — *P. Fox* oświadczył się za pomnożeniem niewolnikow w zachodnich Indyach, ale nie przez przywoz, tylko przez rozmnożenie. Utrzymywał, iż Angliia zastępowała dotąd mieysce kata, wywożąc z Afryki więźniow lub zbrodniarzy, zamieniała ich na niewolnikow. — *P. Windham* mowił przeciw bilowi, i utrzymywał, że Angliia nie wiele na tey ludzkości zyska, ponieważ iey handel podupadnie, i Anglicy będą przymuszeni używać do niego rąk obcych. — Po wielu ieszcze uwagach postanowiono 100 kreskami przeciw 42 powtorne odczytanie bilu.

Gdy P. Pitt prosił w izbie niższey d. 5 o pozwolenie woiesienia bilu względem obrony kraiu i nowego sposobu rekrutowania, rzekł: Plan, który ułożyłem na pomnożenie zbroyney siły, a mianowicie regularnego żołnierza, iest iuż izbie z niektórych względow znany. Ma 3 głowne cele. Pierwszy uprzątnienie trudności i przeszkód w rekrutowaniu do regularnego woyska; drugi utworzenie nieustaiącego żrodła do rekrutowania; trzeci zapewnienie dostateczney liczby kraiowego żołnierza do obrony kraiu i obmyślenie znaczney siły do zagranicznego działania. Pragnę iak nayprędzey widzieć zgromadzoną potrzebną ilość woyska, i potrzeba nayprzod wezwać wszystkie dystrykty, aby przystawiły przypadaiący na nie kontyniens do odwodowey armii, który do 9000 ludzi doniesie. Potem potrzeba stopniami zmnieyszać millicyą z 74,000 do 40,000 ludzi w Anglii, a do 8000 w Irlandyi. To stać się może nie osadzaiąc wakuiących mieysc, a wyznaczonych iuż rekrutow przenieść do odwodowey armii; lecz nie należy na tem przestawać, ale ciągle pracować nad rekrutowaniem armii. Do tego sądze za dogodny środek wszystkich przechodzących z milicyi i z odwodowey armii do liniiowego woyska, zastępować corocznie nowym rekrutem, co wyniesie około 12,000 ludzi corocznie. Że tego przechodu spodziewać się można, okazuie iuż kilką miesięczne tym sposobem postępowanie, gdyż iuż do 13,000 ludzi przeszło z odwodowey armii do liniiowego woyska. Zalecam nadal zaprzestanie poiedenczego rekruta, ale żeby corocznie każda prowincya dostawiła całkowity kontyniens do odwodowey armii, lub za każdego człowieka 20 f. szt. zapłaciła. Ten rekrut ma się dziać pod dozorem magistratow lub znacznieyszych obywateli. Kapitulacya nie ma bydź krotsza nad 5 lat lub do 6 miesięcy po skończoney woynie. P. Pitt zapuścił się potem w obszerne szczegóły, które zagranicznych czytelnikow mało obchodzą. Zakończył rzecz swoią temi wyrazami: "Gdy moy plan przyięty zostanie, tedy zamiast 74,000 milicyi i 30,000 odwodowey armii, mieć w czalie będziemy 50,000 milicyi, a 74,000 regularney armii.,,

P. Windham: Nie mogę pochwalic niektórych punktów planu. Cały ten układ dąży do oddania rekrutowania w ręce parafialnych urzędników, lecz ci nie będą w tem skoremi. Jestem przekonany, że zacny mowca nie zastanowił się, iak dalece ubostwo po parafiiach bedzie przez ten sposob uciśnione. Stara się przystosować tu zasady hydrauliki: zgromadza w ieden stek wszystką wodę, potem chce ią machiną wyżey podnieść.

P. Addington: Nie mogę zupełnie zgodzić się na ten plan, ponieważ iest rozwlekły. Widzę, że go zacny mowca sasadza na przechodzie w kilku miesiącach 13,000 ludzi z odwodowey armii do liniiowego woyska, i tym sposobem pochwala dawny systemat.

Nie sprzeciwiam się w reście planowi, ale proszę o zastanowienie się nad nim.

P. Fox naganiał, że milicyą chcą zrobić źrodłem rekruta dla armii; ale oświadczył, ieżeli teraźnieyszy bil iest koniecznie potrzebny dla zapobieżenia dawnemu nieładowi, tedy na tem posiedzeniu przeyśdź ieszcze powinien.

P. Pitt odpowiedział na wszystkie zarzuty, i oświadczył, że się czasy zmieniły, a zatem ten sposob do pomnożenia siły lądowey iest dogodny. — Bil był odczytany raz pierwszy.

Z Florencyi d. 1. *Czerwca.*

Pozawczoray w dzień S. Ferdynanda i w dniu imienin Xcia Asturyi było zgromadzenie u dworu. W wieczor Królowa Jmć znaydowała się na teatrze zwanym *della Pergola.* Tegoż samego dnia edukacya młodego Króla odebrana została Damom, a oddana męszczyznom. Kawaler J. B. Nuti Guwernerem młodego Króla, P. Galilei viceguwernerem, kawalerowie Zanchini i Jędrzey Nuti dworzanami królewskiemi mianowani zostali. Urząd nauczyciela, rządcy nauk i bibliotekarza J. K. Mci powierzono sekretarzowi gabinetowemu Zipoli. Gdy mianowanie kawalera J. B. Nuti guwernerem Króla zrobiło urząd dyrektora sekretaryi stanu wakuiącym, ten przeto urząd P. Józefowi Giunti powierzonym został.

Z Genui d. 2. *Czerwca.*

Z Wentimiglia pod d. 29 p. m. donoszą, co następuie:

" W tym momencie patrzemy na kilka wielkich nieprzyiacielskich okrętow. Te okręty wysłały 4 szalupy dla zabrania statku kupieckiego Duńskiego płynącego z Port-Maurice i znayduiącego się pomiędzy Wentimiglia i Mentone.,, — Podług listow z Florencyi przez Pizę przechodziło wiele woyska francuzkiego przeznaczonego iak mowią, na wzmocnienie załogi w Porto Ferraio. — Listy z Liworna donoszą, że tam przybył statek pokoiowy angielski, i przywiozł depesze do Dworu Florenckiego, które natychmiast na mieysce swego przeznaczenia odesłane zostały.

Z Medyolanu d. 4. *Czerwca.*

Wczoray odprawiono tu z naywiększą okazałością święto coroczne narodowe. O wschodzie słońca liczne wystrzały z armat zapowiedziały uroczystość dnia. Przedpołudnie poświęcone było nabożeństwu, na którym znaydował się wiceprezydent. Potem wiele młodych ubogich panienek wyposażonych zostało w wielkiey sali pałacu narodowego. Około godziny drugiey po południu rozpoczęły się zabawy w ogrodach publicznych. W wieczor ogrody te przepysznie oświecone były. W tymże czasie na teatrze *alla Scala* grano Drammę sławnego Monti stosowną do okoliczności pod tytułem *Tezeusz.* Na pamiątkę dnia tego wybity będzie medal wyobrażaiący z iedney strony twarz Bonapartego, a z drugiey różne emblema, oznaczaiące szczęśliwe odkrycie ostatniego spisku.

Z Berna d. 5. *Czerwca.*

Otworzenie posiedzeń seymu nastąpiło dnia wczorayszego z wielką okazałością i uroczystością. Całe woysko stało pod bronią. O godzinie 10 z rana deputowani udali się z domu landmana do kościoła S. Ducha przy odgłosie armat i wszystkich dzwonow w mieście. W przysionku kościoła przyymowała ich mała rada Berneńska. Członki ciała dyplomatycznego, wyiąwszy jenerała Vial, który iak zapewniaią, choruie, zaięły iuż były mieysca honorowe, które dla nich przeznaczono. Pod czas, gdy deputowani przechodzili i zabierali dla siebie przeznaczone mieysca przyiemna muzyka słyszeć się dała. Po skończoney muzyce Landman miał mowę, która pół godziny trwała. Deputowani mieli także mowy; deputowani kantonow Fryburskiego Tessińskiego i Wodow mowili w ięzyku francuzkim. Obrządek ten ukończył się wykonaniem przysięgi od deputowanych, ktorzy w tymże samym porządku powrocili do domu Landmana.

DODATEK

DO N<u>ro</u> 53.

GAZETY KRAKOWSKIEY

W NIEDZIELĘ DNIA 1. LIPCA 1804.

Wiadomość o Luizyanie, a w szczególności o Nowym Orleanie.

Nowy Orlean leży na zachodnim brzegu Miſſiſſipi pod 29° 57' 28'' Północney szer: i 90° 41' Zachodniey dług. od Greenwichu; formuie tam ta rzeka nieiako półwysep, i część ta ziemi, na którey ieſt Nowy Orlean oczywiście należy do zachodniey Florydy, lubo Nowy Orlean stołecznym ieſt teraz miaſtem Luizyany. To miaſto podług regularnego założone ieſt planu; ulice przecinaią ſię nawzaiem pod kątem proſtym, których tam ieſt piętnaście od północnego wschodu ku południowemu zachodowi; a ſiedem w przeciwnym położeniu. Oddalone ieſt o 105 mil angielskich od zatoki mexykańskiey, uważaiąc wszyſtkie rzeki zakręty, lądem zaś nie wynosi ta odległość iak siedm wielkich mil. Domow ieſt tam do 1000, a obszerność płaszczyzny, którą miaſto zaymuie wynosi do 300 morgów, iednak nie cała przeſtrzeń ieſt zabudowana, osobliwie z ſtrony północno zachodniey, wiele ieszcze ieſt znacznych placow, na których wcale nie masz domow. Nayprzedniey palnieysze budynki tak blisko są rzeki, ile tylko plan miaſta pozwala, i domy w tey ſtronie daleko są droższe od domow bardziey od rzeki odległych. Wzdłusz rzeki i w rowney od obydwoch końcow miaſta odległości ieſt publiczne mieysce, które równie dla piękności i ozdoby iako i dla dania kościołowi pięknieyszego prospektu zoſtawione ieſt bez wszelkiego zabudowania. Ten kościoł ſtykaiący ſie z miaſtem, wyſtawiony ieſt z kamienia w guście Jonickim, i z tego tylko względu wart wspomnienia, iż ieſt nayregularnieyszym gmachem w mieście. Inne publiczne budynki są: Dom dla rządu, publiczny szpichlerz, koszary i klasztor, maiący w sobie ze 30 lub 40 zakonnic; wszyſtkie te budynki tak są proſte, iż żadnego nie są godne zaſtanowienia. Całe miaſto wyiąwszy z ſtrony wody, opatrzone ieſt fortyfikacyą, która ſię składa z pięciu regularnych baszt, na około których są wały, szańce, foſſy i kryte drogi; lecz kurtiny składaią ſię tylko z pallisadow na 4 ſtopy wysokich, blisko ſiebie w ziemię po wbiianych, tak iednak, iż pomiędzy niemi przeydzie kula z ręczney ſtrzelby. Ten szereg pallisad opatrzony ieſt z ſtrony miaſta okopem, a z ſtrony zewnętrzney nikczemną foſſą. W środku każdey kurtiny znayduie ſię mała reduta. Każda baszta szesnaście ma ſtrzelnic, to ieſt po cztery na każdym boku, po trzy na każdey ſlance, a dwie w szyi od miaſta. Te wszyſtkie iednak fortyfikacye nie są należycie opatrzone armatami. Baily w r. 1796 w Luizyanie będący i opisuiący to miaſto dwie tylko baszty zaſtał założone 4 czyli 5 armatami opatrzone; baszta tylko poniżey miaſta na końcu zupełną ma liczbę armat, oprocz tych które wyſtawione są w krytey drodze. Ale nie wiedziec na co służą te przygotowania, ile że żadnego wtargnienia tu obawiać ſię nie potrzeba, będąc rzeka powyżey bardzo mocno ufortyfikowaną, i tak gwałtowny maiąc bieg, iż pod wodę żadnym sposobem nie możnaby przedſięwziąść iakiego wtargnienia. Owszem zdaie mi ſię iżby powyżey miaſta łatwiey wtargnąć można, o czem też sam rządca muſiał bydź przekonanym, iak ſię po-

kazuie z odezwy, którą pod bytność tam Bailego wydał; fortyfikacyą albowiem tę ſtronę broniącą są: Baszta między południem i zachodem, i mała na piaskach w rzece założona reduta. W tey baszcie było do 12 armat, która procz tego była kontrskarpą i trawersami opatrzona, w reducie zaś pięć ſię znaydowało armat. Te wszyſtkie atoli przysposobienia małoby ſię były na co przydały, gdyż i 10 armat nie potrafiłyby dawać ognia na ſtatki spuszczaiące ſię po rzece, i gdyby ſię te były ośmieliły na iakimkolwiek nieuzbroionym mieyscu rzeki wylądować, wszelka obrona na nicby ſię zdała. Ogolnie cała fortyfikacya tego miaſta zasłabą ieſt nawet dla w półprzećwiczonych woysk. Także załoga hiszpańska tak była małą, iż mieszczanie przymuszonemi byli zaſtępować po części służbę woyskową, na co ſię mocno uskarżali. Powszechnie zdawało mi ſię wielkie panować nieukontentowanie obywateli tego miaſta, i podobnoby ſię nie długo namyślali nad zrzuceniem przy naypierwszey okazyi iarzma hiszpańskiego.

To miaſto ma 6 bram; nayznacznieysze są dwie z ſtrony wody ku rzece; pryncypalnieysze po tych, są znowu dwie bramy w tyle miaſta, z których iedna wychodzi ku jeziorowi Port chartrin; te tu obie opatrzone są wązkim murem do obrony, który podobno tylko dla oka ſtoi. Te bramy składaią ſię z krat pallisadowych na 10 lub 12 ſtop wysokich; zamykaią ie zawsze o godzinie 9 w wieczór i nikomu ich poźniey nieotwieraią bez wielkiey trudności. Po tey godzinie nikogo już też nie powinno bydź na ulicy; lecz ten rozkaz rozciągaią tylko do Murzynow i służących, inni zaś ludzie mogą ſię na ulicach znaydować aż do godziny 11, po tey godzinie każdego nie w domu bawiącego prowadzą na odwach, których aż nazaiutrz wypuszczaią.

Ponieważ Miſſiſſipi co rok z swoich wyſtępuie brzegow, przeto dla zapobieżenia iego powodziom i utrzymania go w iego korycie, wysypano wał czyli tamę nazwaną Lewe, która ſtosownie do wysokości ſtykaiącego ſię lądu różną ma wysokość, gdyż w iednem mieyscu wynosi 2 w innym 3 i 4 ſtopy. Tama zaczyna ſię od ciaśniny angielskiey na 18 mil poniżey nowego Orleanu, i ciągnie ſię wzdłuż brzegow aż do niemieckich osad, które przeszło 30 mil leżą powyżey nowego Orleanu, cała przeto długość tey tamy wynosi blisko 50 mil. W niektórych mieyscach bardzo ieſt szeroka, a zatem dziwnie przyiemna do przechadzki. Jey utrzymywanie należy do właścicieli plantacyy ſtykaiących ſię z nią, którzy za wszelką szkodę odpowiadać powinni, iakaby przez przerwę tey tamy z ich niedbalſtwa pochodząca wyniknąć mogła. Ta cała okolica ieſt barzo nizką i płaską, a przeto podlega powodziom; wiele więc plantacyy ieſt obwiedzionych na około tamami, tak iż w czaſie powodzi zwyczaynie woda bywa wyżey, a plantacye niżey pomiędzy nią. Tak ſię właśnie trafiło w czaſie mego bawienia w Orleanie, iż miaſto znacznie niżey leżało od wod głębokich oblewaiących go na około. W tedy tama otaczaiąca go i obsadzona szpalerami z drzew pomarańczowych bardzo była do przechadzki miłą. Mieszkańcy pospolicie ſię tam latem na wieczor schodzą. Przyiemne klima i pogodna pora, w tym czaſie gdy ſię płynąca tam rzeka pod nogami przechodzących przesuwa, naywdzięcznieyszy sprawuie widok.

Tuteysze domy po większey części są drewniane, wyſtawione na wysypaney ziemi na 7 lub 8 ſtóp, i w tymże wysypaniu zakładaią piwnice, które rowniе są wyżey gruntu; powodzie albowiem nie pozwalaią robić co pod ziemią. Wyższa część domow częſto ieſt otwartą galleryą na około całego domu obwiedziona, co ieſt pospolitym guſtem w kraiach gorących.

Co ſię tycze charakteru narodowego, zwyczaiów i obyczaiow mieszkańcow tego miaſta, żadnego nie można dadź pewnego wyobrażenia, będąc tuteysi obywatele mieszaniną z rożnych narodow, z których ieszcze po większey części każdy ma niewygładzoną cechę pierwiaſtkowego swego charakteru, lubo już co nieco przez obcowanie z cudzoziemcami zatartą w nich zoſtała.

Mieszkańcy tuteysi składaią ſię szczegolniey: z Anglikow, Irlandczykow, Szkotow, Amerykanow i Hiszpanow i luboby cztery pierwsze ludy podciągnąć można pod iednę klaſſę, którzy pewnie naywiększą część miaſta składaią, iednak dwa oſtatnie są nieiako iedną klaſſą, w którey nierownie mniey ieſt Hiszpanow. Każdy z tych ludow zatrzymał iakąś część charakteryzuiącey go cechy; klima atoli było powodem do odſtąpienia w iakieyś części od tego prawidła, i między nayszkodliwsze iego skutki należy wielka skłonność do gnusności, która ſię znayduie u wszyſtkich mieszkańcow w gorących kraiach.

(*Reszta potem.*)

DONIESIENIA.

Gdy ta mineralna Woda dla swoich cudownych skutkow, zmacniaiąca nerwy i przywracaiąca osłabione siły, co rok liczniey bywa odwiedzana od Polakow, Niemcow i Węgrzynow, przeto Krol. kameralne państwo Lublo, do którego to mieysce należy, nie zaniedbuie go corocznie nowemi wygodami i potrzebnemi budynkami powiększać. Dla wygody i zabawy gości wszystko iuż tam obmyślono. Aże Nowo-Lubowlańskie kąpiele nie są od Bardyowskich tylko ieden dzień iazdy oddalone, dogodną zatem iest ...czą dla chorych, iż mogą w krótkim czasie iedney i drugiey używać wody. Stancye potrzeba zawczasu zamawiać u tamteyszego dozorcy P. Ignacego Hauke. Listy adressuią się do niego przez Leutschau do Nowo-Lubowlańskich Kąpieli (Neü - Lublauer Bad.) Kąpiele te nie leżą od Krakowa tylko mil 15; iedzie się z Krakowa na Nowy Sandecz do Lubowli. Można także przez Myślenice i Neumark iechać.

Podaie się do wiadomości, iż possessya na przedmieściu Krakowskim, Wesoła zwanym pod Nrem 192, 193 i 194 sytuowana, ze wszystkiemi do teyże należącemi budynkami, stayniami, ogrodem iest do sprzedania. Życzący sobie kupic dowie się więcey od właściciela, tam mieszkaiącego.

Magistrat C. K. Stołecznego Miasta Krakowa, ninieyszym Edyktem wiadomo czyni, iż po zmarłey Jmc Pani Teressie Elznerowey dnia 28 Czerwca t. r. w zwyczanych przed i po południowych godzinach w domu pod Nrem 217 przed Franciszkanami na drugim piętrze różne klevnoty iakoto perły, granaty, pierścienie, koronki przednie, tudzież suknie, bielizna i naczynie do kawy za gotową zapłatę więcey daiącemu sprzedawane będą.

Gollmayer.
Łodziński.
Fiiala. *Z Rady Magistratu C. K. Miasta Stołecznego Krakowa.*
Dnia 19 *Czerwca* 1804.
Plinta.

Urząd Syndyka w Magistracie Grodeckiem z pensyą roczną 450 ryń. złączony iest wolnym i dla osadzenia iego przez wysokie rozporządzenie gubernialne dedato 25 p. m. konkurs aż do 17 Lipca r. b. wyznaczony. Kompetenci zatem dekretami eligibilitatis tak ex linea politica iako też judiciali opatrzeni maią petita swoie przed wspomnionym ieszcze dniem do C. K. Urzędu Cyrkułu Lwowskiego podać.

C. K. Sądy Szlacheckie Lubelskie Galicyi Zachodniey uwiadomiaią ninieyszym Edyktem Pana Józefa Kuszell, iż Pani Maryanna z Ossolińskich Rozenwerth w punkcie wypłacenia summy 14069 zł. pol. 19 ⅓ gr. i drugiey 17211 zł pol. 16 gr. do Sądow tuteyszych żałobę podała, i pomocy sądowey dopraszała się.

Gdy zaś też Sądy dla iego za granicą zamieszkania, iemu tuteyszego sądowego adwokata Hakenszmida za obrońcę z iego szkodą i niebezpieczeństwem ustanowiły, z którym taż sprawa rozpoczęta podług przepisanego dla Galicyi zachodniey sądowego porządku prowadzona i ukończona będzie, napomina się on ninieyszym Edyktem, aby w 90 dniach do odpowiedzi stawił się, i ustanowionemu dla siebie obrońcy dokumenta swe oddał, lub innego sobie patrona obrał, i tego Sądowi wymienił, i oraz tych podług prawa użył krokow które się do obrony swey sprawy pożytecznemi bydź zdaią; gdyby bowiem tego nieuczynił i swą zaniedbał sprzwę, samby sobie szkodę może iaką stąd wynikaiącą przypisać winien był.

Dan w Lublinie dnia 11. Kwietnia 1804.

Kaiet. Michałowski.
Poll.
Bubna.

Z Rady C. K. Sądow Szlacheckich Lubelskich.
Rayski, sekr.

Z strony Rządu Wegierskiego są Paweł i Jerzy Mitko albo ich sukcessorowie wezwani, aby się w przeciągu roku od 10 Kwietnia r. b. rachuiąc w Tyrnawie stawili i legat im przez

testament zmarłego Jana Hladicz przypadły odebrali, gdyż w przeciwnym razie ten legat innym Legataryuszom wydany będzie. W Lwowie d. 29 Maia 1804.

Dnia 13 Julii t. r. odprawiać się będzie w Urzędzie Cyrkularnym Krakowskim licytacya następuiących Dziesięcin wytycznych, do rożnych wakuiących funduszow należących na rok 1804 iako to:

		ryń.	kr.
1)	Dziesięcina chłopska z Wyciąż prætium fisci	250	—
2)	z Wsi biskupiey Bronczyce chłopska	187	30
3)	z iedney roli kmiecey w Bronczycach przy Słomnikach	12	30
4)	z Wsi Tomaszowic dworska i chłopska	75	—
5)	z Wsi Bukowno chłopska	265	—
6)	Zurada i Witeradow	300	—
	Dziesięciny do Prałactwa P. Maryi w Krakowie.		
7)	z Masłomiącey dworska	17	30
8)	z Bosutowa chłopska	25	—
9)	z Smoniowic chłopska	28	45
10)	z Kaczowic chłopska	15	—
11)	z Ciborowic dworska	25	—
12)	z Staniowic detto		
13)	z Paśmiech chłopska.		

Dziesięciny te kupic chcący maią się na zwyż wyrażonym terminie rano o godzie 9 w Kancellaryi Cyrkularney znaydować. W Krakowie d. 25 Czerwca 1804.

Przez C. K. Galicyi Zachodniey Sądy Szlacheckie Krakowskie ninieyszemi Publiczności dla wiadomości swoiey oznaymuie się: iż na przyszłosc w C. K. Sądach Szlacheckich Krakowskich Sessyę w dniach po sobie następuiących, to iest: w Poniedziałek, w Wtorek, i w Srodę trzymane będą, który nowy porządek co do dni Sessyi, od 1 Lipca r. b. zacznie się i tylko w tych dniach aż do godziny 11 z rana w C. K. Sądzie ninieyszym pieniądze do depozytu sądowniczego przyięte będą. Dań w Krakowie dnia 12 Czerwca 1804 roku.

Jakob Kulczyczki.
Jozef de Cronenfels S. P. R. Kawaler.
W. Lichocki.

Z Rady C. K. Sądow Szlach. Krakow. Galicyi Zachod:
Elsner.

C. K. Sądy Szlacheckie Lubelskie Gallicyi Zachodniey uwiadomiaią ninieyszym Edyktem Panią Maryannę Puzynine, iż Pan Stanisław Sołtyk względem nakazania aresztu summ, z tytułu depozytow przeciwko Xiążętom Maciejowi, Januszowi, Stanisławowi, Karolowi Jozefowi Jabłonowskim wywindykowanych oraz summy 13,000 zł. pol. w depozycie sądowym będący, a to w propercyi względuie innych współsukcessorow Anny Xiężny Jabłonowskiey należący, żałobe podał, i przywołania prędkiego wyżey rzeczoney Pani Maryanny Pazyniny tenże Pan Stanisław Sołtyk dopraszął się.

Gdy zaś też Sądy dla iey zamieszkania zagranicą tuteyszego sądowego adwokata Pana Adama Ratyńskiego za obrońcę ze szkodą i niebespieczeństwem teyże ustanowiły, z ktorym taż Sprawa rozpoczęta podług przepisaney dla Galicyi Zachodniey sądowey ustawy prowadzona i ukończona będzie. Napomina się zatym niniéyszym obwieszczeniem ażeby na dzień szosty miesiąca Sierpnia 1804 roku godzine 9 ranną tu w sądzie stawiła się, i ustanowionemu dla siebie obrońcy dokumenta i papiery swe oddała, lub innego sobie obrońcę wybrała i tegoż Sądowi wymieniła, a oraz tych podług Prawa użyła krokow, które się do obrony swey sprawy pożytecznemi bydź zdaią; gdyby bowiem tego nie uczyniła, i swą sprawę zaniedbała sama sobie szkodę może stąd wynikaiącą przypisac winna będzie.

Dan w Lublinie dnia 25 Kwietnia 1804 roku.

Michałowski.
Partscher.
Poll.

Z Rady C. K. sądow szlach: Lubelskich Galicyi Zachodniey.
Rayski.